

Олена Балдинюк

к. пед. наук, доцент кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та історії педагогіки

СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ ЯК ОСОБЛИВОЇ СОЦІАЛЬНО- ДЕМОГРАФІЧНОЇ ГРУПИ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Становлення й розвиток особистості відбувається у постійній взаємодії з іншими людьми в суспільстві. Суть соціальної взаємодії полягає у тому, що вона є результатом взаємних зусиль людини й навколишнього світу стосовно спільного життя та діяльності, отже, має як об'єктивний характер стосовно самої особистості, так і передбачає участь самої особистості у цій взаємодії, привносячи у неї щось своє.

Існує різний підхід до визначення поняття «соціалізація».

У філософських та соціологічних словниках даний термін представлений як:

– процес засвоєння індивідом упродовж його життя соціальних норм і культурних цінностей того суспільства, до якого він належить [6, с. 316]

– процес засвоєння і подальшого розвитку індивідом соціально-культурного досвіду [8, с. 421].

– складний, багатогранний процес включення людини в соціальну практику, надбання нею соціальних якостей, засвоєння суспільного досвіду і реалізації власної суті за допомогою виконання певної ролі в практичній діяльності [9].

– процес засвоєння індивідом зразків поведінки, психологічних механізмів, соціальних норм і цінностей, необхідних для успішного функціонування індивіда в даному суспільстві [7, с. 356].

У педагогічному значенні під соціалізацією розуміється «процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення і розвитку як цілісної особистості» [1, с. 314].

Проблеми соціалізації молоді перебувають у полі зору дослідників з початку ХХ століття.

Серед зарубіжних учених, які розкривали теоретичні основи соціалізації особистості, слід назвати Е. Дюркгейма, Дж. Дьюї, Г. Лебона, Т. Парсонса, З. Фрейд та ін.

Зарубіжні автори виділяють два підходи до вивчення проблем соціалізації: об'єктно-об'єктний, коли індивід є пасивним у процесі соціалізації (Дж. Баллантайн, Е. Мак, Дж. Огбю, Т. Парсонс та ін.), та об'єктно-суб'єктний, коли індивід активний (Е. Еріксон, Л. Колберг, Ч. Кулі, У. Томас, та ін.).

Вітчизняна наука при розгляді соціальної проблематики виділяє три провідних напрями: 1) соціально-філософський (С. Батенін, В. Москаленко, П. Паригін та ін.); 2) соціально-психологічний, який досліджували Г. Андреева, Н. Андреевкова, І. Кон, О. Леонтьєв, М. Лукашевич, Р. Немов, А. Петровський та ін.; 3) соціально-педагогічний, представниками якого є Б. Бім-Бад, В. Бочарова, Ю. Василькова, Б. Вульфів, О. Газман, Н. Заверико, І. Зверева, Н. Лавриченко, О. Мудрик, Л. Новикова, В. Петрищев та ін.

Досліджуючи поняття соціалізації відомий російський дослідник О. Мудрик наголошує, що «соціалізація – це розвиток і самореалізація людини протягом усього життя в процесі засвоєння й відтворення культури суспільства» [4, с. 16].

На думку І. Кона, соціалізація – це «процес засвоєння індивідом деякої системи життєво необхідних соціальних ролей» [3, с. 152]. Становлення даної системи відбувається під впливом сукупності всіх суспільних процесів, серед яких, на думку вченого, виховання є провідним для засвоєння та відтворення певної системи знань, норм та цінностей, що, у свою чергу, дозволяє індивіду функціонувати як повноправному члену суспільства [3, с. 152].

Теоретичні засади соціалізації особистості стали об'єктом дослідження Е. Ільєнкова, який вважає поняття «соціалізація особистості» невдалим,

оскільки вже в його підтексті закладено думку про існування особистості до соціалізації. Він переконаний, що «акт народження особистості не збігається ні в часі, ні за суттю з актом народження людського тіла. Особистість виникає тоді, коли індивід починає самостійно, як суб'єкт, здійснювати зовнішню діяльність за нормами й еталонами, які задано ззовні – тією культурою, в лоні якої пробуджується для людського життя, для людської діяльності» [2, с. 398].

Вивченням питань виховання та соціалізації особистості, процес її становлення та формування займались О. Безпалько, В. Вайнола, І Зверева, А. Капська, М. Лукашевич та ін.

Процес соціалізації підлітків у молодіжних організаціях досліджували такі науковці як А. Гулевська-Черниш, С. Диба, Ю. Жданович, Н. Корпач, О. Панагушина та ін.

Можна виділити наступні **фактори**, що впливають на соціалізацію молоді як особливої соціально-демографічної групи:

Перша – мегафактори (від англ. «мега» – «дуже великий») – космос, планета, світ, які в тій чи іншій мірі через інші групи факторів впливають на соціалізацію всіх жителів Землі.

Друга – макрофактори (від англ. «макро» – «великий»), що впливають на соціалізацію країни, етносу, суспільства, держави.

Третя – мезофактори (від англ. «мезо» – «середній»), які дозволяють виділяти групи людей за: місцевістю і типом селища, в яких вони живуть (регіон, село, місто); приналежністю до слухачів тих чи інших мереж масової комунікації (радіо, телебачення тощо); належності до певних субкультур.

Четверта – мікрофактори. До них належать фактори, що безпосередньо впливають на конкретних людей – сім'я, сусіди, групи однолітків, виховні організації, різні громадські, релігійні, державні, приватні та контрсоціальні організації, засоби масової організації, освітні установи та ін. [5].

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
2. Ильенков, Э. В. Философия и культура / Э. В. Ильенков. – М.: Политиздат, 1991. – 464 с.
3. Кон И. С. Ребенок и общество: историко-этнографическая перспектива / И. С. Кон. – М. : Наука, 1988. – 270 с.
4. Мудрик А. В. Общение в процессе воспитания: учеб. пос. / Мудрик А. В. – М. : Пед. общ. России, 2001. – 320 с.
5. Немов Р. С. Психология : [уч. для студ. высш. пед. учеб. зав.]. – М. : Просвещение, 1995. – 356 с.
6. Современная западная социология: словарь / сост. Ю. Н. Давыдов, М. С. Ковалева, А. Ф. Филиппов. – М.: Политиздат, 1990. – 432 с.
7. Социологический словарь / пер. с англ. С. Ерофеева. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1997. – 420 с.
8. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – М.: Изд-во политической литературы, 1991. – 560 с.
9. Robertson I. Sociology 2td. New York, 1981. – p. 105.